

TRGOVSKI LIST

Licealna knjižnica,
Ljubljana

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in odgovornost je v Ljubljani, Gradsko štev. 17/1. — Dopolni se ne vračajo. — Številka pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Številka telefona 552. — Naročnine za osebnost: trena K 120, za pol leta K 95, za četrt leta K 50, mesečno K 20, za inozemstvo mesečno K 10 več. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO IV.

LJUBLJANA, dne 23. avgusta 1921.

ŠTEV. 87.

Politični pregled.

Naša vlada je pod pritiskom antantne sklenila, da umakne svoje čete iz baranjske županije. V Pečju bodo vkorakali madžarski orožniki. Po trianonski mirovni pogodbi pripada Baranja Madžarski ter ima slednja torej formalno pravico, da zasede to županijo. Ko je prebivalstvo v baranjskem komitatu, posebno v Pečju, zvedelo, da antantni predstavitelji forsirajo rešitev tega vprašanja, je vstal v zemlji enodušen odpor. Jugoslovenske čete so ob zlomu bivše monarhije iz ozirih javnega reda in iz nacionalnopolitičnih razlogov zasedle baranjsko županijo in so vršile obe zadnji leti okupacijsko službo v zadovoljnost prebivalstva, kajti v istem času je doživljala sosedna Madžarska silno težke politične krize, boljševiski in na to skrajno reakcionarni vojaški Horthy-jev režim. Naravno je, da je smatralo pri teh razmerah baranjsko prebivalstvo jugoslovensko upravo za dobroto. Mi smo tudi prebivalstvu pustili široko avtonomijo in nismo posegali v njegove posebne narodnostne razmere, ki so baš v Baranji dokaj zamotane. Poleg tega smo bili na baranjskem vprašanju tuja gospodarsko interesirani, kajti izvrstnega pečjskega premogovnika nismo mogli pri svoji slabi premogovni produkciji pustiti v nemar.

Vendar jugoslovenska vlada v vsej dobi okupacije ni prekorajčila svojih pravic in je vedno v načelu lojalno priznavala svojo obveznost, da izroči Baranjo Madžarski. Le to smo z vso upravičenostjo lahko zahtevali, da pri medsebojni izročitvi obmejnih

pasov antanta ustvari junktum, da si Madžarska in Jugoslavija torej istočasno izročita one komplekse, ki po mirovni pogodbi pripadajo eni ali drugi državi. In tukaj nas je antanta razočarala, ker se njeni zastopniki očitno stavlja na pristransko stališče ter v večji meri pogodujejo madžarskim zahtevam.

In vendar je v baranjskem vprašanju ljudska volja prišla Jugoslaviji nasproti. Pred utisom predstoječe madžarske okupacije je pečjsko prebivalstvo sklicalo velik protestni shod, ki so se ga udeležili pripadniki vseh narodnosti, veroizpovedanj in socialnih slojev, in kjer so proklamirali neodvisno republiko Baranjo. Posebna deputacija se je podala že preje iz Pečju v Beograd ter je prosila vlado, naj zaenkrat ne umakne svojih čet iz zasedenega teritorija. Rudarji v pečjskem premogovniku so celo zapretili z uničenjem rudniških naprav, ako bi obveljala madžarska volja.

Na prvi pogled je to ponašanje baranjskega prebivalstva nenavadno, ker ima v tej županiji večino madžarska narodnost. Je to strah pred Horthy-jevim policijskim režimom, ki zahtira vse, kar ni karlistovsko in kolikaj napredno ter ne vidi edinega spasa za madžarstvo v starih, premaganih predvojnih oblikah. Zato ta enodušnost vseh slojev proti vrnitvi v madžarsko državo. Pečjski ljudski zastopniki so ponovno povdarjali, da bi prav radi stopili zopet v madžarsko državno zvezo, ako bi tamkaj nastopil zposnejši režim, in da smatrajo zato svojo zahtevo po vzdržitvi sedanjega izjemnega stanja Baranje samo za prehodno potrebo, ki bi sama od-

padla, čim se razmere na Madžarskem ustalijo in se ustvari pravična in demokratska vlada.

Naša vlada je imela v tem vprašanju težko stališče. Ne glede na zahtevo ondotnega prebivalstva mora tudi sama iz splošnih državnih ozirih gledati, da vladajo na njenih granicah znošne razmere, posebno na severu proti Madžarski, kjer Horthy-jev kabinet odkrito ruje proti vsem nasledstvenim državam in je v stalnem stiku s Habsburžani. Iz teh razlogov predvsem Jugoslaviji ni vseeno, ali je gospodar Baranje Madžarska ter tam divja brezmejni teror, ali mi upravljamo zemljo, čeprav samo začasno. To vprašanje je brezdvomno velike politične važnosti, in zato smo pričakovali pri antantnih zastopnikih več razumevanja zanj.

In pri tem smo doživeli veliko razočaranje. Angleški komandant interalirane komisije, polkovnik Gosset, ki vodi delimitacijo, je na nedvoumen način osvedočil svoje madžarsko mišljenje in je, skoro bi rekli, brezobzirno naročil naši vladi, naj izprazni baranjsko županijo. Oziral se ni pri tem niti na naša izvajanja, niti na voljo pretežne večine prebivalstva. Ima pač na svoji strani formalno pravo mirovne pogodbe, ali živo življenje in njegove zahteve so že davno šle preko nje, in to izpremembo bi bilo treba po našem prepričanju upoštevati. Naša vlada se je morala ukloniti in je zaukazala izpraznitev baranjske županije. Mi pa smo za eno izkušnjo bogatejši. Pri koroškem plebiscitu smo že opazovali brutalno zapadnoevropsko naziranje in zdaj vidimo isti pojav. Poleg tega vidimo,

da antantne države habsburške nevarnosti ne obravnavajo dovolj resno, nasprotno vidimo tukaj vezi in ozire, ki jim ne moremo pritrčiti. Vendar kot smo dozdale varovali svojo državno avtoriteto v prvi vrsti s svojimi lastnimi silami, smo prepričani, da se bomo tudi v naprej mogli brez ozira na desno in levo uveljaviti.

Revizija naredb in začasnih zakonov.

Po določbah čl. 130 ustave se morajo priložiti vse naredbe, uredbe, zakoni in pravilniki, ki jih je izdal ministrski svet ali pa pokrajinske vlade odnosno druge oblasti, zakonodajnemu odboru v revizijo.

Rok za predložitev, ki je bil določen na 1 mesec dni, je že 28. julija potekel in skoro bo potekel že drugi mesec, medtem pa še nimamo nobene uradnega obvestila, katere za gospodarstvo važne naredbe raznih ministerstev in ministrskega sveta so bile predložene in katere ne. Zakonodajni odbor ima sedaj izročiti po sekcijah revizijo tega obsežnega dela v petih mesecih in plenum bo potem odločil, kateri zakoni in naredbe ostanejo nadalje v veljavi, kateri se izpremenijo in v koliko, ter konečno kateri se imajo popolnoma ukiniti.

Nepredloženi začasni zakoni, uredbe, pravilniki in odločbe ministrskega sveta in drugi akti in odloki z določenim rokom trajanja, zakonskega značaja, so izgubili z dnem 28. julija svojo veljavnost. Oni pa, o katerih zakonodajni odbor ne izda tekom petih mesecev nobene določbe, ostanejo še

Gospodarske razmere v Sloveniji sredi preteklega stoletja.

(po zborničnih poročilih sestavljen I. Mohorič)
I. doba 1850—1855.

(Nadaljevanje.)

Fužine na Javorniku so skupno s fužinami v Radovni in Mostah producirale leta 1859 železa 5856 centov v vrednosti 50.710 fl. in jekla 51.927 centov v vrednosti 61.548 fl. Fužine v Bch. Bistrici, Fužinah in Pozabljem so izdelale grobeža železa 15.868 funtov valjanega železa 360.700 funtov, kovanega železa 383.950 v skupni vrednosti 75.800 fl. in raznovrstnega jekla 125.000 funtov v ceni 14.000 fl.

Zaposljeval je Javornik 5 uradnikov, 4 paznike, 48 delavcev in 8 učencev s skupno mezdo 16.580 fl. Indirektno je živelo od podjetja 550 delavcev z letnim zaslužkom 15.700 fl. Bistrica je imela 58 delavcev, ki so z 4 uradniki in 5 pazniki zaslužili letno 14.700 fl. Oglarji in gozdni delavci, ki jih je bilo okrog 220 pa 11.800 fl.

O živahni rudarski podjetnosti dokazuje najbolje dejstvo, da je bilo koncem 1859. leta oddanih rudokopnih pravic za železno rudo 4.849.008 kvadratnih klafter, za premog 2 milijona, 449.782 kvadratnih klafter, za ostale rude erarju 275.968 kvadratnih klafter, za ostale rude privatnikom 362.776 kvadratnih klafter, skupno to-

rej 7.932.589 kvadratnih klafter.

Pri vseh rudokopih in žgalnicah na Kranjskem je bilo zaposlenih 1859. leta 2525 ljudi, od tega 2416 delavcev, 100 žensk in 9 otrok. Premoženje vseh bratovskih skladnic je znašalo 99.731 fl. 59 kr. Za obratovanje so imela ta podjetja skupno 4.593 klafter železnice in 5.238 lesene železnice, 5 voznihih strojev in 35 črpalnih strojev za vodo.

Po dograditvi železnice do Trsta se je poraba premoga znatno povečala. Premogokop v Zagorju je dosegel povprečno letno produkcijo 500 tisoč centov in je večino oddal železnic. Obratu ni škodovalo niti znatno znižanje premogovnih cen, ki je nastalo leta 1860. Črnomaljski premogovnik je produciral 1860. leta 9352 centov premoga v vrednosti 1146 fl. 29 kr. Kočevski dnevni kop, ki je imel 550 klafter v premeru, je produciral 1860. leta 42.993 centov, v vrednosti 2709 fl. 51 kr. Ribniški premogokop je bil slabše kvalitete in tudi plasti niso bile močne ter s peskom in glino pomešane. Del produkta so vozili v kemično tovarno na Reko, kamor je stal transport 21—22 kr. na cent. Premog so sledili v litijskem okraju sladkorna rafinerija, Baumgartnerji, rudarska družba Jožef Karl, Wil. Moline in rudarska družba na Savi.

V kamniškem okraju je imel Franc Walter v motniški občini premogoslode in v bistriškem okraju pa Società dei prodotti chemici na Reki, v občini Zarečje.

Na Dolenjskem so kopali premog v radeškem okraju H. Drasche pri Mokronogu, K. Polleg, J. Detella, J. K. Czeike, v St. Janžu, Ludvik Kuschel pri Dvoru, knez Auersperg na svojih veleposestvih pri Mokronogu, v Črnomlju Franc vitez pl. Fridau, v Trebnjem Moric pl. Vestenegg in v kočevskem okraju Teodor Chertek, Jožef Braune, Ivan Černe in brata Ranzingerja.

Svinčeni rudnik v Knapovžu, ki je bil že nad 300 let v obratu, je produciral 1860. leta 3816 centov čistega svinca v vrednosti 52.404 fl. 40 kr. Dobljene rude so imele 74—78% svinčene vsebine, kalo topljenja je znašal 5½—6%, taho da je čisti odstotek produktov znašal 69%.

Baumgartnerjev rudnik v Šmarju ni bil od leta 1856 do 1859 v obratu. Koncem 1859 se je obnovilo obratovanje in je produkcija leta 1860 znašala 1730 centov čistega svinca v vrednosti 26.522 fl. Razen teh dveh podjetij so imeli zakupljenih za slede svinčnih rud Jožef Karl v ljubljanski okolici 25.088 klafter, dalje v litijskem okraju Baumgartner in J. Karl 37.600 kv. klafter, rudarska družba na Savi 50.000 in baron Dietrich v tržiškem okraju 12.544 kv. klafter.

Produkcija živega srebra v Idriji je znašala 1860. leta 2961 centov 81 funtov in 5 lotov v ceni 417.501 fl. Srebrne rude se je produciralo 351.832 funtov vrednosti 224.117 fl. Mezde na šihl so varirale med 16 in 53 krajcarji, v žgalnici pa med 32 in 47 kr.

Število delavstva je znašalo leta 1860 634 mož. Delavstvo v žgalnici se je moralo vsled kvarnega vpliva srebrnih plinov na organizem delavcev vsak mesec menjati in je le na močnejše delavce prišlo maksimalno tri mesece žgalniškega dela. Delavstvo je dobivalo po režijskih cenah drva iz eraričnih gozdov in tudi pšenico. Bratovska skladnica za penzije in podpore ponesrečencem, je znašala 1860. leta 25.342 fl. 44 kr.

Podjetja za dobivanje bakra na Kranjskem datirajo iz leta 1850. Leta 1860 so bili bakrokopi v Skofljah med Skofjoliko in Cerknem ter pri Kamnici. Podjetje se zaradi velikih transportnih stroškov za prevoz rude ni moglo razviti. Leta 1860 je zaposljevalo 23 delavcev. Bratovska skladnica je imela 3343 fl. premoženja. Produkcija je znašala 1859. leta 18 tisoč 448 centov.

Cinkarna v Zagorju je zaposljevala 65 delavcev, s katerimi je l. 1860 producirala 6720 centov v vrednosti 90.720 fl. Srednja prodajna cena je znašala na cent 13 fl. 50 kr.

Napredek v poljedelstvu je zadrževala vlada z nerazdelitvijo pašnikov na eni strani, kakor tudi kmetje s svojo konzervativnostjo. Vsi lepi pouki in inicijative Novic, niso našle pravega posnemanja in razumevanja.

Propaganda nasadov sladkorne pese ni našla odmeva, tudi razne akcije za zboljšanje dolenjske vinoreje niso uspele.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovci, industrijalci in obrtniki! Udeležite se Ljubljanskega Velikega Semnja od 3. do 12. septembra.

Priporoča se tvrdka

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
tovarniška zaloga
šivalnih strojev

Igel in posameznih delov za vse sisteme šivalnih strojev in koles, olje ter potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje ter galanterijo na drobno in debelo.
Cene nizke! Postrežba točna!

Veletrgovina z drobnino, galanterijo in pleteninami (trikotaza)

Gašpari in Faninger

Maribor

Aleksandrova cesta 48. : Samo na debelo.

Zaloga pohištva
lastnega izdelka

Andrej Kregar

strojno mizarstvo Št. Vid n. Ljubljano.

Izvršuje vsa stavbena in pohišvena mizarska dela po naročilu. Cenik pohištva na ogled.

= Slovenska eskomptna banka v Ljubljani. =

Otvoritev notranjske podružnice.

Upravni svet Slovenske eskomptne banke v Ljubljani naznanja, da je otvoril 15 avgusta 1921 svojo

PODPRUŽNICO V RAKEKU

v hiši trgovca g. A. Domicelja nasproti kolodvoru v Rakeku. Podružnica se bode bavila z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli.

Upravni svet.

ODPREMNO PODJETJE STEVO TONČIČ : MARIBOR

Oddelek za razpošiljanje poštnih paketov.

GG. TRGOVCI!

Pošne pakete iz inozemstva dobite v 8 dneh zacinjene na odrejeno mesto, ako iste oddaste na naslov

STEVO TONČIČ : MARIBOR

(Za pakete nemškega izvora je paziti na obstoječe carinske odredbe. — Tozadevne informacije brezplačno na razpolago. — Postrežba hitra in točna. Za čim večje posluževanje te vrste odprave prosim

s posebnim spoštovanjem

STEVO TONČIČ : MARIBOR

Telefon 230 in 330. — Brzjavi: Tonspedit.

Medić, Rakovec & Zankl, prej: A. Zankl sinovi.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z. o. z. Skladišče: Novisad.

Brzjavi: Meraki, Ljubljana.

Telefon: 64.

English varnishes:

Angleški laki:

COPAL VARNISH.
Kopalov lak za znotraj.
FINE COPAL VARNISH.
Fini kopalov lak za znotraj.

SUPERFINE COPAL BODY VARNISH.
Lak za kožlje, najfin.
FINE COPAL CARRIAGE BODY VARNISH.
Lak za kožlje, fini.

PALE FLATTING VARNISH SPRF.
Brusilni fini prep. lak.
PALE FLATTING VARNISH UNIVERSALE
Brusilni prepar. lak.

EXTERIOR COPAL VARNISH FINE.
Fini zračni lak.
EXTERIOR COPAL VARNISH SPRF.
Najfinejši zračni rap. lak.

PALE SICCATIVE FLUID
Sikatif, svetel.
DARK SICCATIVE FLUID.
Sikatif, temen.

SPRF. WELLRIGHT VARNISH.
Lak za kožijske stalke, najfinejši.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost:

barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

„MERA KL“.

Lak za pode.

„MERA KL“.

Linoleum lak za pode.

„MERA KL“.

Emajlni lak.

„MERA KL“.

Brunoline.

English varnishes:

Angleški laki:

JAPAN BLACK VARNISH.
Lak za gvozdje, Japan.

FINE JAPAN BLACK VARNISH.
Fini črni japonski lak.

QUECK BLACK VARNISH
Japan. lak s sikativom.

ISOLATING BLACK VARNISH.
Izolirni lak.

LIQUID DRIERS PALE
Terebina svetla.

LIQUID DRIERS DEEP.
Terebina temna.

DAMAR VARNISH.
Damarov lak.

ENAMEL VARNISH WHITE.
Emajl bel.

ENAMEL VARNISH BLUE, RED, GREEN.
Emajl moder, rudeč, zelen.

FINE ENAMEL VARNISH WHITE.
Emajl bel, izredno fini.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Ne slabite naše valute
z nepotrebniimi importi!

Gazela milo

Je prvovrstne kakovosti in ca 20% ceneje kot enakovredno importirano milo.

Milarna in svečarna
d. d. v Ljubljani.

Na debelo:

Kava,
čaj, kakao,
sardine, olje, vinski kis, bohinski in trapistovski sir, salami, šunka in slanina, ljutomersko steklenično vino letnik 1917.
Rogaška Slatina.

T. MENCINGER

Ljubljana, Resljeva cesta 3.

MANUFATURA IN
TEKSTILNO BLAGO
NA DEBELO IN DROBNO
K. WORSCHÉ
MARIBOR
GOSPOSKA ULICA ŠT. 10.

Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago
raznovrstno žganje
moko

In deželne pridelke
raznovrstno rudninsko
22, 10—10 vodo,

Lastna pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.
Ceniki na razpolago.

Hedžet & Koritnik — Ljubljana

Frančiškanska ulica 4

MANUFAKTURNA
blagovnica na debelo